

تجارت کالایی ایران با اتحادیه اروپا

فصل نخست ۲۰۲۲

خرداد ۱۴۰۱

مریم خزاعی

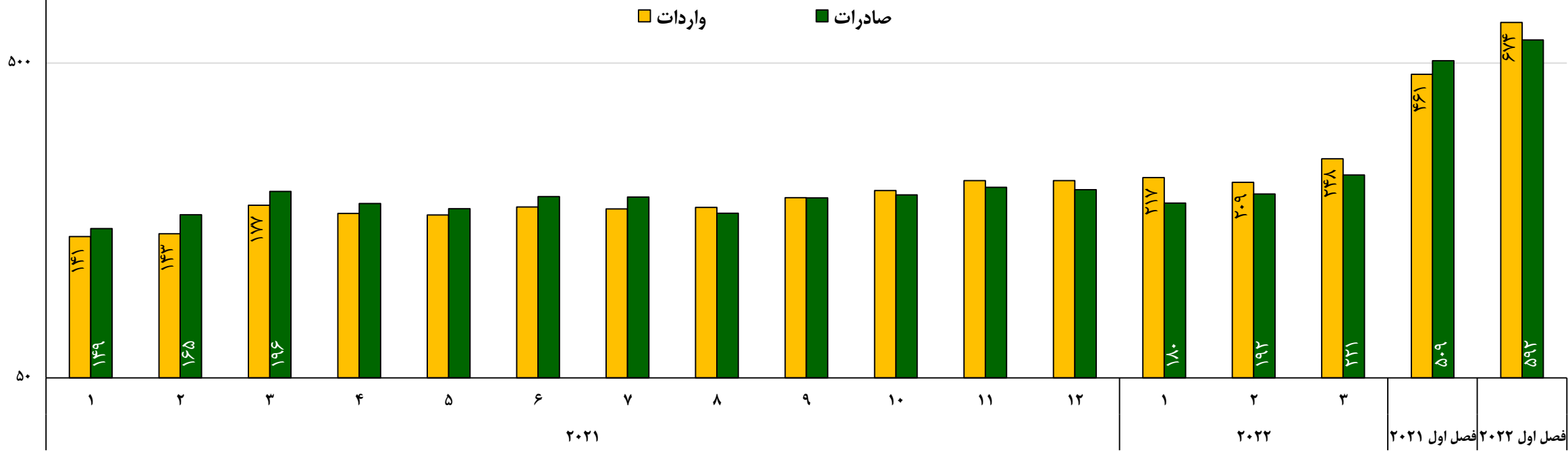
معاونت بررسی‌های اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

- در این گزارش ضمن اشاره به روند تجارت کالایی اتحادیه اروپا با اقتصادهای خارج از این اتحادیه طی سال ۲۰۲۱ و فصل نخست ۲۰۲۲، به تحولات تجارت ایران با این منطقه اقتصادی نیز پرداخته شده است.
- مقایسه‌ای نیز در خصوص روند تجارت ترکیه و ایران در تجارت با اتحادیه اروپا و پیشرفت‌ها و یا پسرفت‌های حاصله این دو کشور طی سال‌ها و ماه‌های اخیر صورت گرفته است.
- تهاجم روسیه به اوکراین تحولاتی در تجارت کالایی و اقلام نفتی به همراه داشته که اگرچه با توجه به تحریم‌های اروپا علیه روسیه باید در انتظار میزان تاثیر پیامدها در آمار فصول آینده اتحادیه اروپا باشیم ولی بخشی از آثار آن در تجارت ماه مارس سال جاری نیز قابل مشاهده بوده که در بخشی از این مطلب بررسی شده است.
- در بخش انتهایی گزارش، ترکیب تجارت کالایی ایران با اتحادیه اروپا، گروه‌های عمده، تغییرات و میزان مشارکت آن‌ها در رشد تجارت در فصل نخست ۲۰۲۲ ارائه شده است.

- در فصل نخست ۲۰۲۲، تجارت کالایی اتحادیه اروپا (۲۷ اقتصاد) با کشورهای خارج از این اتحادیه، حدود ۱۲۶۶ میلیارد یورو بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل، حدود ۳۱ درصد افزایش داشته است. سهم صادرات از تجارت مزبور نزدیک به ۴۷ درصد (۵۹۲ میلیارد یورو) و مابقی ۵۳ درصد (۶۷۴ میلیارد یورو) مربوط به سهم واردات است.
- در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، صادرات اتحادیه اروپا به اقتصادهای خارج از این اتحادیه در فصل نخست ۲۰۲۲، حدود ۱۶ درصد افزایش داشته در حالی که در همین مدت واردات از رشد بیشتری برخوردار بوده و بیش از ۴۶ درصد رشد کرده است.
- بعد از تهاجم روسیه به اوکراین (۲۴ فوریه ۲۰۲۲)، صادرات و واردات اتحادیه اروپا به/از خارج از این منطقه، افزایش یافت به نحوی که فقط طی یک ماه مارس همین سال، واردات و صادرات به ترتیب حدود ۱۹ درصد و ۱۵ درصد رشد کرد.

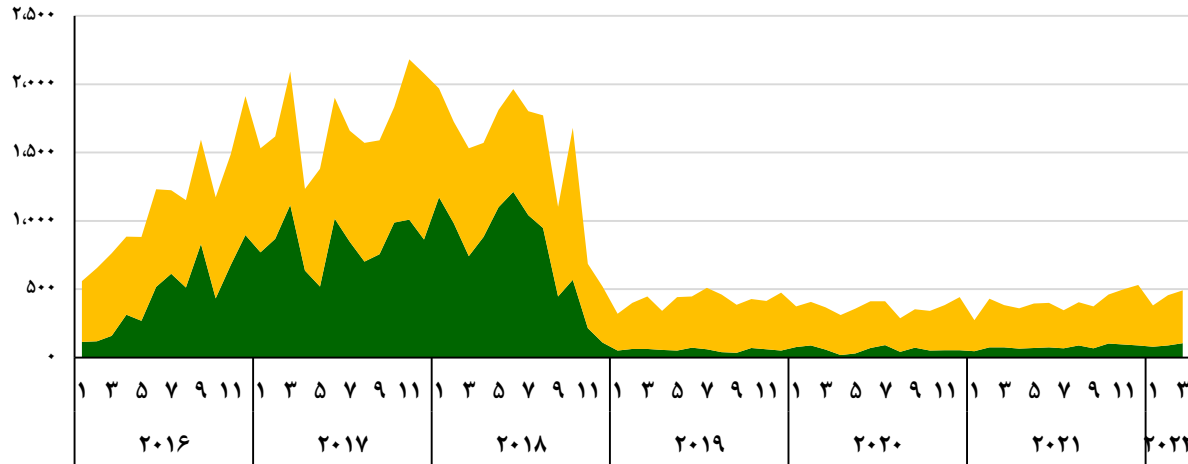
تجارت کالایی اتحادیه اروپا با کشورهای خارج از این اتحادیه طی ژانویه ۲۰۲۱ الی مارس ۲۰۲۲ - میلیارد یورو

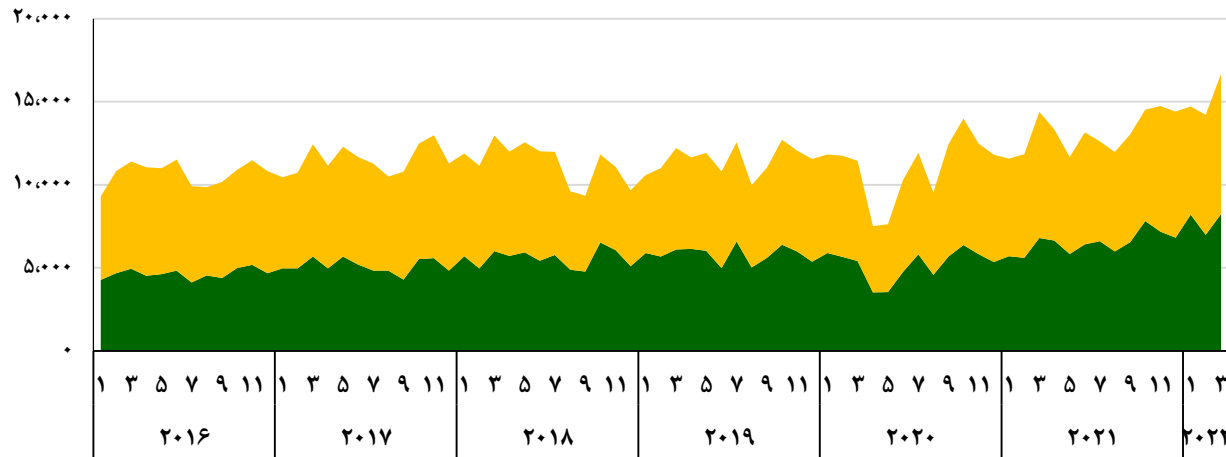
تجارت ایران و ترکیه با اتحادیه اروپا

تجارت کالایی ایران با اتحادیه اروپا - میلیون یورو

■ صادرات ■ واردات

تجارت کالایی ترکیه با اتحادیه اروپا - میلیون یورو

یکی از شرکای تجاری اتحادیه اروپا، کشور ایران است. تقریباً از ابتدای سال ۲۰۱۹ تجارت ایران با اتحادیه مزبور به دلیل تشدید تحریم‌ها، افت چشمگیری کرد که طی سال‌های بعد نیز استمرار یافت. کل تجارت کالایی ایران با اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۱ حدود ۴.۸۷ میلیارد یورو بود که تقریباً یک‌چهارم رقم مشابه در سال ۲۰۱۸ است.

در فصل نخست ۲۰۲۲ تجارت ایران با اتحادیه اروپا به حدود ۱.۳۳ میلیارد یورو رسید که ۲۰.۷ درصد از آن مربوط به صادرات ایران به این اتحادیه و ۷۹.۳ درصد هم مربوط به واردات ایران از این اتحادیه است. در مقایسه با فصل مشابه سال قبل، صادرات ایران به این منطقه اقتصادی حدود ۳۸.۸ درصد و واردات ایران از اتحادیه اروپا نیز حدود ۱۸.۳ درصد افزایش یافته است.

بر خلاف ایران، تجارت کالایی ترکیه با اتحادیه اروپا طی بازه زمانی ۲۰۱۶ الی ۲۰۲۱ از روند عمومی افزایشی برخوردار بوده به نحوی که کل تجارت ترکیه با این اتحادیه در سال ۲۰۲۱ تقریباً ۲.۱ برابر رقم مشابه در سال ۲۰۱۶ است.

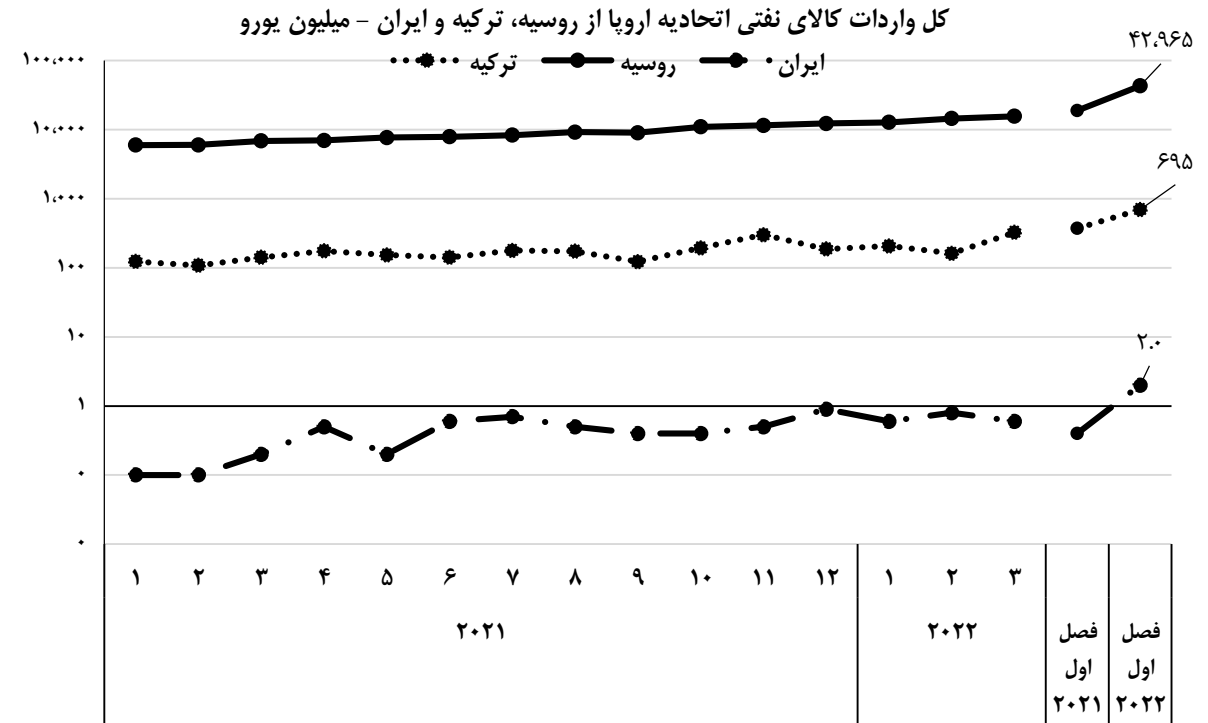
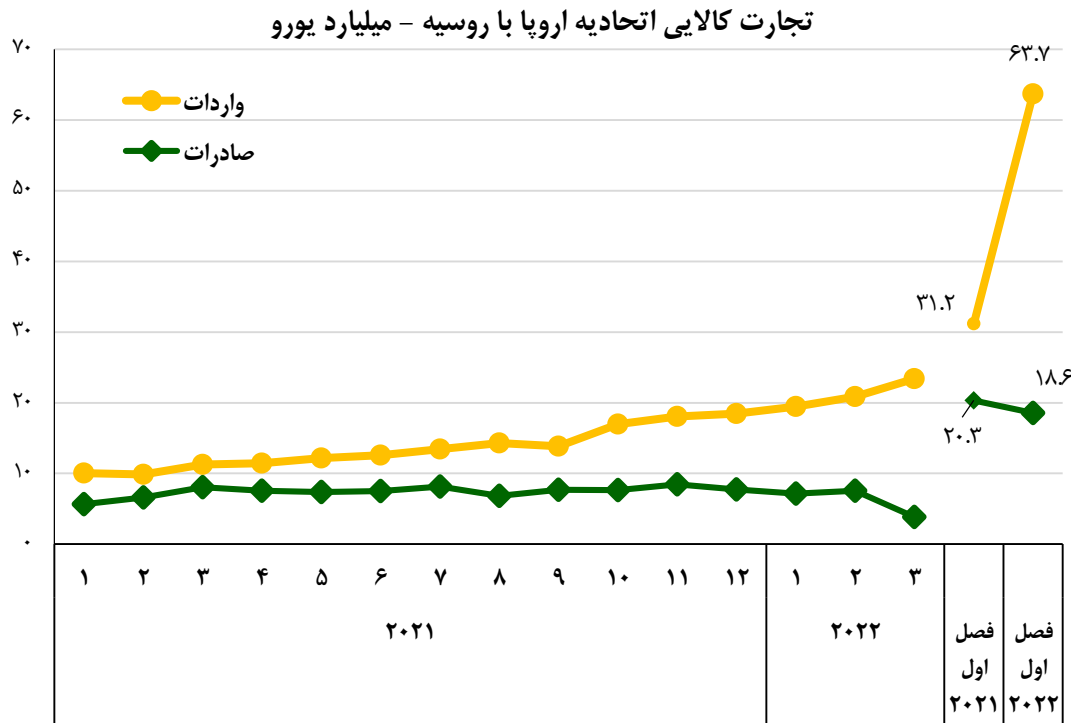
در فصل ابتدایی ۲۰۲۲، صادرات ترکیه به اتحادیه اروپا برابر با ۲۳.۴ میلیارد یورو با سهم ۵۱ درصدی و واردات نیز حدود ۲۲.۲ میلیارد یورو و با سهم ۴۹ درصدی از کل تجارت این کشور با اتحادیه اروپا بود که هم از حیث ارزش و هم از لحاظ ترکیب به ویژه سهم صادرات، تفاوت قابل ملاحظه‌ای با ایران دارد. صادرات کالایی ترکیه به اتحادیه اروپا در فصل نخست ۲۰۲۲، بیش از ۸۵ برابر صادرات ایران به این اتحادیه است.

بعد از بروز جنگ روسیه و اوکراین، صادرات ترکیه به این اتحادیه افزایش یافت و در ماه مارس ۲۰۲۲ به ۸.۲۴ میلیارد یورو رسید که بالاترین صادرات ماهانه ترکیه به اتحادیه اروپا طی سال‌های گذشته است. نکته قابل توجه دیگر، افزایش واردات ترکیه از این اتحادیه است که در ماه مارس به ۸.۴ میلیارد یورو رسیده و از این لحاظ هم بالاترین رقم واردات ماهانه از این اتحادیه تاکنون است. ترکیب و روند افزایشی تجارت کالایی ترکیه با اتحادیه اروپا را می‌توان به ساختار و سازگاری سیاست‌های تجاری، تعرفه‌ای و ارزی این کشور با رویکرد افزایش رقابت‌پذیری و ارتقای نقش تجارت در رشد اقتصادی نسبت داد.

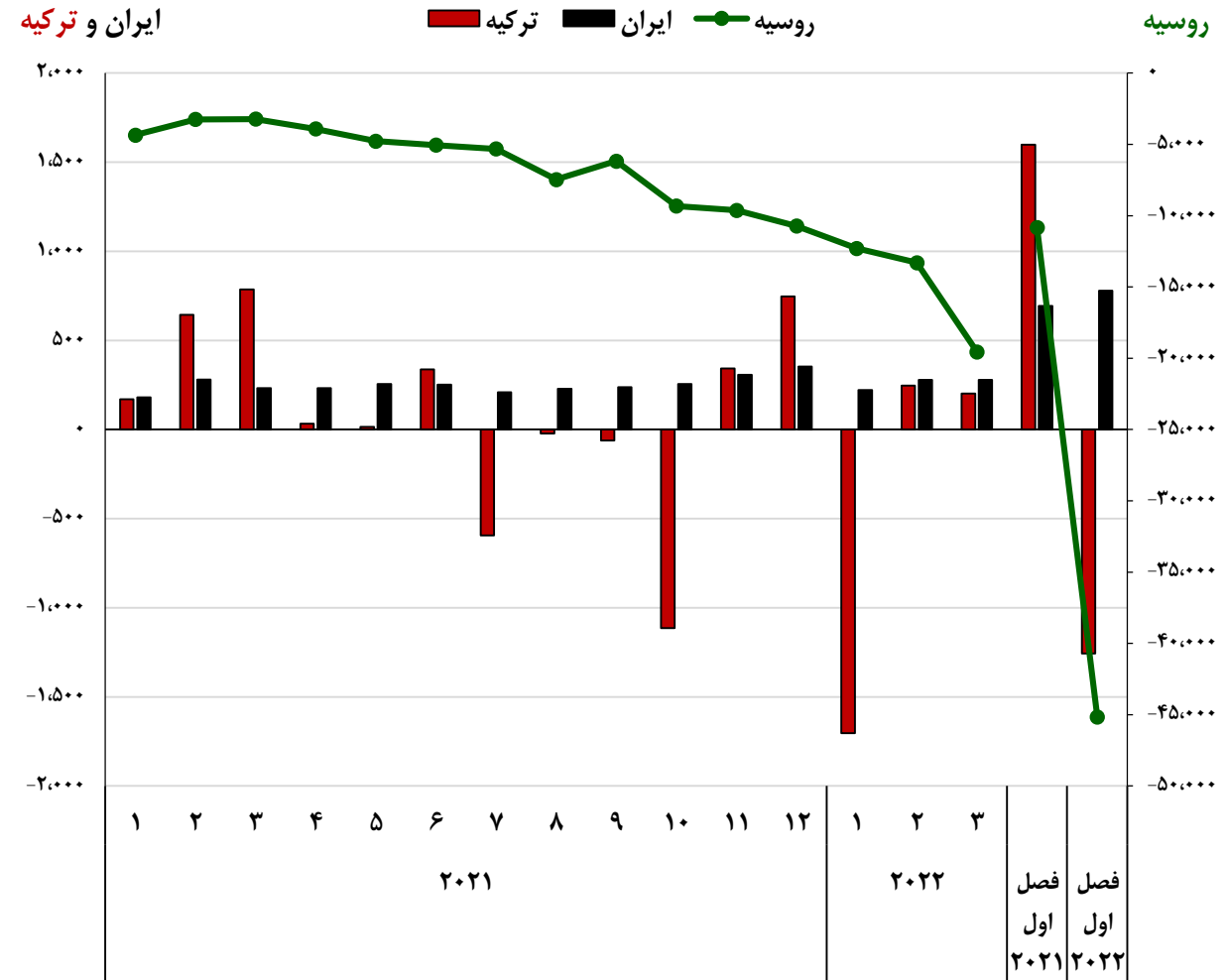

تجارت روسیه با اتحادیه اروپا

- بعد از تهاجم روسیه به اوکراین، تجارت اتحادیه اروپا با روسیه دستخوش تغییراتی شد. طبق داده‌های مرکز آمار اروپا، در ماه مارس ۲۰۲۲ نسبت به ماه فوریه همین سال، واردات اتحادیه اروپا از روسیه، افزایش (۱۲.۳ درصد) و در مقابل صادرات اتحادیه اروپا به این کشور، کاهش (۴۹ درصد) یافت. حدود ۶۷ درصد از واردات اتحادیه اروپا از روسیه در ماه مارس سال جاری مربوط به واردات اقلام نفتی (سوخت‌های معدنی و روان‌کننده‌ها) است.
- صادرات اقلام نفتی ایران به اتحادیه اروپا نیز در فصل نخست ۲۰۲۲ به حدود ۲ میلیون یورو رسید که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۵ برابر شد. با وجود افزایش قابل توجه صادرات گروه کالای نفتی ایران به این اتحادیه، صادرات مزبور از ارقام مشابه روسیه و حتی ترکیه هم کمتر است. در فصل اول ۲۰۲۲ صادرات نفتی روسیه و ترکیه به اتحادیه اروپا نسبت به فصل مشابه سال قبل، به ترتیب ۲.۳ برابر و ۱.۸ برابر شده است.

تراز تجاری اتحادیه اروپا با روسیه، ترکیه و ایران - میلیون یورو

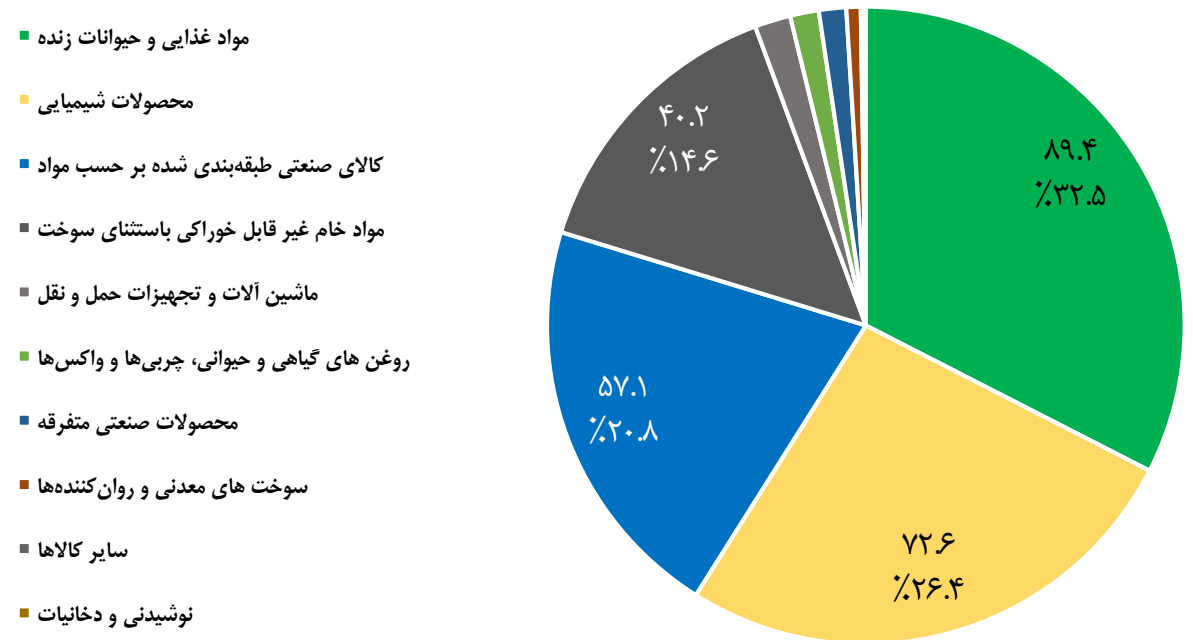
- کسری تراز تجارت کالایی اتحادیه اروپا با کشور روسیه در فصل نخست ۲۰۲۲ به ۴۵ میلیارد یورو رسید که نسبت به فصل مشابه سال قبل، تقریباً چهار برابر شد. روند ماهانه تراز تجاری اتحادیه اروپا با روسیه نشان‌دهنده تشدید کسری تراز تجاری این اتحادیه با روسیه است.

- تجارت کالایی ترکیه با اتحادیه اروپا در فصل نخست ۲۰۲۱ دارای کسری تجاری حدود ۱.۶ میلیارد یورویی برای ترکیه بود که با افزایش بیشتر صادرات ترکیه به این اتحادیه در مقایسه با رشد واردات، کسری تراز مزبور به مازاد تراز تجاری حدود ۱.۳ میلیارد یورویی در فصل ابتدایی ۲۰۲۲ تبدیل شد.

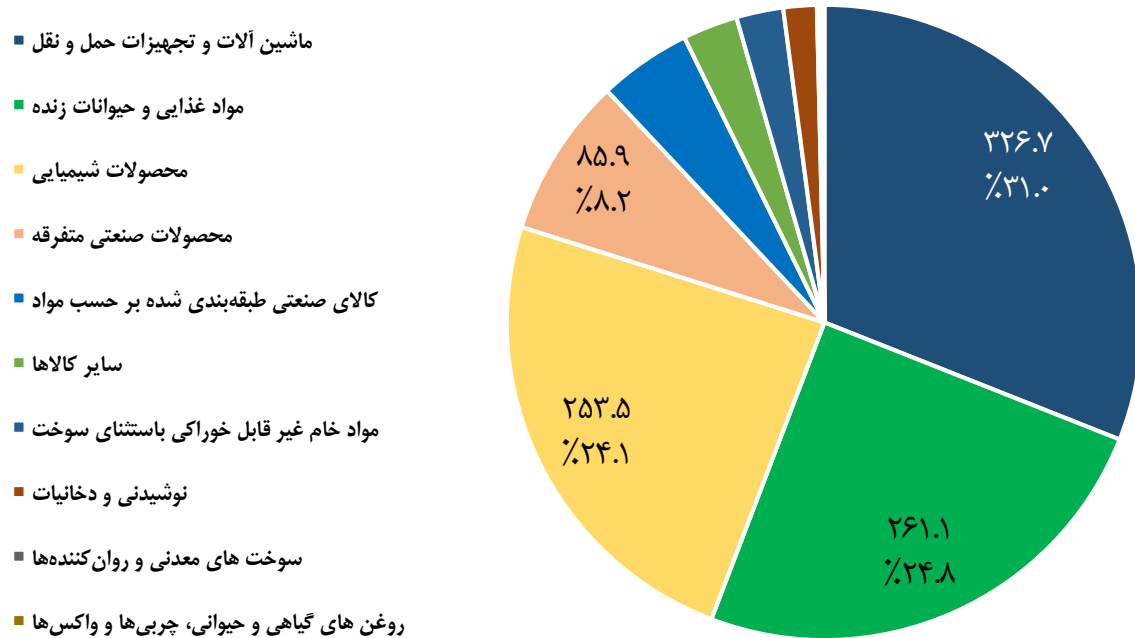
- از سال ۲۰۱۹ به بعد و هم زمان با تشدید تحریم‌ها، به دلیل افت قابل توجه صادرات نفتی ایران و همچنین بالاتر بودن حجم واردات از حجم صادرات کالایی ایران به اتحادیه اروپا، همواره تراز تجاری ایران با این اتحادیه دارای کسری بوده است. در فصل اول ۲۰۲۲ کسری تراز تجاری ایران با اتحادیه اروپا به حدود ۷۷۹ میلیون یورو رسید که نسبت به مدت مشابه سال قبل، حدود ۱۲.۴ درصد تضعیف شد.

ترکیب تجارت کالایی ایران با اتحادیه اروپا

ترکیب کالای صادراتی ایران به اتحادیه اروپا طی فصل نخست ۲۰۲۲ - میلیون یورو و درصد

ترکیب کالای وارداتی ایران از اتحادیه اروپا طی فصل نخست ۲۰۲۲ - میلیون یورو و درصد

سه گروه کالایی عمده وارداتی ایران از اتحادیه اروپا طی فصل نخست ۲۰۲۲ به ترتیب شامل ماشین آلات و تجهیزات حمل و نقل با ارزش ۳۲۷ میلیون یورو، مواد غذایی و حیوانات زنده با ارزش ۲۶۱ میلیون یورو و محصولات شیمیایی با ارزش ۲۵۴ میلیون یورو بوده که در مقایسه با فصل مشابه سال قبل به ترتیب با افزایش ۶.۹ درصد، ۶۰ درصد و ۱۱ درصد همراه بوده‌اند. عوامل مسلط در افزایش ۱۸.۳ درصدی واردات کالایی ایران از اتحادیه اروپا طی فصل نخست ۲۰۲۲ نسبت به فصل مشابه سال قبل، افزایش واردات گروه کالایی مواد غذایی و حیوانات زنده با مشارکت ۱۱ واحد درصد، گروه محصولات شیمیایی با مشارکت ۳.۶ واحد درصد و گروه ماشین آلات و تجهیزات حمل و نقل با مشارکت ۲.۴ واحد درصد است.

در مقابل سه گروه کالایی شامل؛ مواد غذایی و حیوانات زنده با ارزش ۸۹ میلیون یورو، محصولات شیمیایی با ارزش حدود ۷۳ میلیون یورو و کالاهای صنعتی طبقه بندی شده بر حسب مواد با ارزش ۵۷ میلیون یورو جزء کالاهای عمده صادراتی ایران به اتحادیه اروپا طی مدت مورد بررسی هستند که نسبت به فصل مشابه سال قبل، به ترتیب حدود منفی ۰.۷ درصد، مثبت ۱۱۰ درصد و ۴۰ درصد رشد داشته‌اند. عوامل مسلط در رشد ۳۸.۸ درصدی صادرات کالایی ایران به اتحادیه اروپا طی فصل نخست ۲۰۲۲ نسبت به فصل مشابه سال قبل، افزایش صادرات گروه کالایی شیمیایی با مشارکت ۱۹.۲ واحد درصد، گروه مواد خام غیر خوراکی با مشارکت ۹ واحد درصد و گروه کالای صنعتی طبقه‌بندی شده بر حسب مواد با مشارکت ۸ واحد درصد است.

